

M. Kazakova

FACTORING SERVICES IN THE MARKET OF SHORT-TERM LENDING IN UKRAINE

This article analyzes such a financial instrument as factoring, defines its advantages and disadvantages compared to other types of short-term loans. It is defined a modern state of the market of factoring services in Ukraine and provided some considerations about the future of this type of service.

Keywords: short-term lending, factoring, national market of factoring services.

Матеріал надійшов 03.02.2014

УДК 338.43.432:658

Карасьова Н. А.

СВІТОВА ПРОДОВОЛЬЧА КРИЗА ТА ПЕРСПЕКТИВИ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

У статті досліджено основні тенденції світових цін на продовольчі товари та фактори розвитку продовольчої інфляції. Окреслено перспективи розвитку експорту аграрної продукції з урахуванням глобальної проблеми забезпечення продовольчої безпеки.

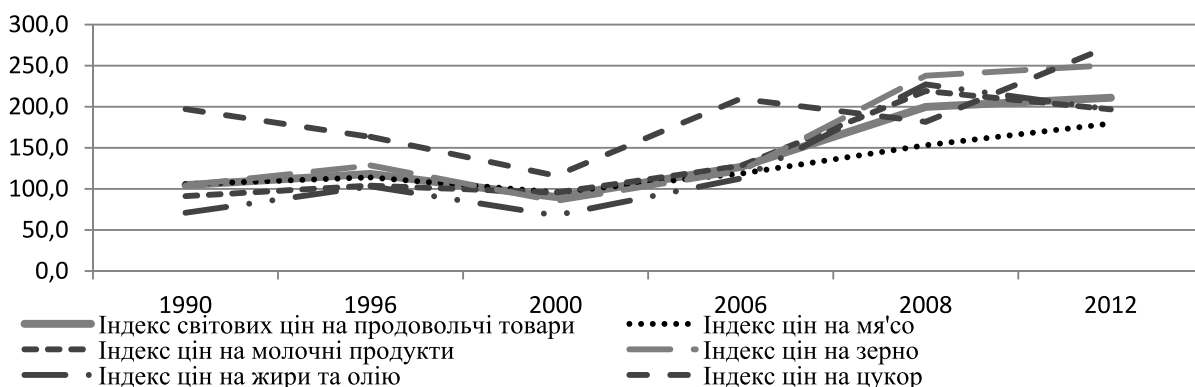
Ключові слова: продуктова інфляція, зростаючий попит, експорт сільськогосподарської продукції.

Декілька років тому у світі вибухнула продовольча криза, а синергетичний ефект від фінансової та енергетичної кризи вплинув на загострення проблеми волатильності цін. Саме через це в кінці 2008 р. ціни на продукти харчування та сільськогосподарську сировину були найвищими в історії минулих десятиліть. Стрімке підвищення цін та скорочення обсягів виробництва продуктів харчування ставить перед людством проблему першочергового вирішення – забезпечення продовольчої безпеки країн. З урахуванням глобальних тенденцій та потужного аграрного потенціалу Україна може значно розширити свою експансію на світові ринки продовольства. Експорт сільськогосподарської продукції та продуктів харчування повинен скласти основу міжнародної спеціалізації нашої держави в найближчий період.

Проблемам, пов'язаним із розгортанням світової продовольчої кризи, аналізу причин її виникнення та наслідкам приділяли значну увагу вітчизняні вчені: В. Власов, Е. Ковальов, О. Резнікова, О. Собкевич, Я. Жаліло, а також закордонні спеціалісти: Д. Дейбу, Ж. Діуф, С. Деверукс, С. Фароук та інші. До питань продуктової інфляції у роботах, присвячених продовольчій безпеці, звертались А. Бабенко, О. Білорус, В. Курило, В. Єрмоленко, І. Лукінов, П. Саблук, О. Скидан. Крім того, значну увагу дослідженню особливостей зовнішньоекономічної діяльності в аграрному секторі приділили такі вчені: О. Бородіна, Т. Зінчук, М. Дудченко, С. Кваша, А. Кредісов, Д. Лук'яненко та інші. Однак широка проблематика та динамічні зміни зовнішніх умов вимагають здійснення постійних досліджень щодо формування пріоритетів та визна-

чення перспектив зовнішньоторговельних відносин в аграрному секторі. А також виокремлення першочергових заходів щодо ефективного використання потенціалу в умовах світових тенденцій зростання попиту на продукти харчування та сільськогосподарську сировину.

Виклад основного матеріалу. Світова криза негативно вплинула на ціни на продовольчі товари. За даними Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО), індекси продовольчих цін з кожним роком невинно збільшуються, а саме: у 2000 р. індекс продовольчих цін становив 90,4, у 2007 р. – 158,7, а навесні 2013 р. – 215 (рис. 1) [1]. Тенденції до зростання вищенаведеного індексу зумовлені, насамперед, підвищенням світових цін на рослинну олію, що за відповідний період збільшились на 97 %, зерно – 87 %, молочні продукти – 58 % та рис – 48 %. Дещо в меншій пропорції зростають ціни на цукор і м'ясо.

Рис. 1. Динаміка індексів цін на продовольчі товари
Джерело: розраховано автором на основі [1].

Насправді, всі перераховані продукти є надзвичайно важливими для світового ринку продовольства. Крім того, що вони є основою споживчого раціону кожної людини, виробництво цих продуктів створює прибуток для більшості фермерських господарств світу. На рівні окремих національних економік зростання цін на продукти харчування вплинуло на зростання рівня інфляції у світі та уповільнення глобального економічного зростання.

Спроби країн, що розвиваються, покращити ситуацію на продовольчих і фінансових ринках вплинули на зростання питомої ваги імпорту в структурі зовнішньоторговельного обороту. Згідно з оцінками ФАО, загальна вартість імпортованих харчових продуктів у 2008 р. сягнула безпрецедентного максимуму – більше 1 трлн доларів США. Так, імпорт зерна в Африку у 2008 р. у порівнянні з 2004 р. зріс із 6,5 млн т до 14,6 млн т, в Азію – з 7 млн т до 15,4 млн т, у Ла-

тинську Америку та країни Карибського басейну – з 0,3 млн т до 0,7 млн т. Таким чином, у середньому імпорт зерна в цих країнах зріс удвічі [3; 4].

Основні чинники, які впливають на розгортання продовольчої кризи, можна поділити на дві групи: короткострокові та довгострокові. До короткострокових чинників можна віднести: зміну клімату та погодні умови; недостатній обсяг продовольчих запасів; зростаючий попит з боку країн, що розвиваються; підвищення цін на пальне та зростаючі обсяги виробництва біопалива. До довготривалих (структурних) факторів належать: недостатній розвиток сільськогосподарського виробництва в країнах, що розвиваються; олігополістична кон'юнктура ринку, наявність обмеженої кількості глобальних виробників, інвесторів та виробників мінеральних добрив, які диктують свої умови; зменшення підтримки розвитку сільського господарства

(починаючи з 1980 р. по 2002 р. багатостороннє фінансування зменшилося з 3,4 млрд до 0,5 млрд дол. США (на 85 %), а підтримка за двосторонніми угодами – з 2,8 млрд до 1,7 млрд дол. США (на 40 %). Крім того, поступово зменшувались і видатки на розвиток науки та новітніх технологій в аграрному секторі, без яких неможливо уявити прогресивний розвиток сільськогосподарського виробництва [6]).

З огляду на загострення проблеми продовольчої безпеки та підвищення цін на продукти харчування з 2005 р. по 2012 р., загальний обсяг експорту сільськогосподарської продукції зріс від 657,3 млрд дол. до 1312,9 млрд дол. США, тобто вдвічі, і склав 7,1 % усього світового експорту. За підрахунками ФАО, до 2050 р. для забезпечення світової продовольчої безпеки необхідно збільшити виробництво зерна на 1 млрд т (тобто з 1,5 млрд т довести його кількість до 2,5 млрд т), виробництво м'яса – на 200 млн т,

виробництво молока – на 300 млн т [7]. Такі тенденції виробництва та споживання сільськогосподарської продукції повинні стати для України імпульсом для нарощування темпів розвитку експортоорієнтованого виробництва в аграрному секторі.

Починаючи з 2000 р. в Україні спостерігається стала тенденція до зростання обсягів виробництва валової продукції сільського господарства, зокрема, з 2000 р. по 2012 р. обсяг валової продукції зріс на 32,4 %. Разом із тим відбувається постійне нарощування обсягів експорту в аграрному секторі та позитивного сальдо зовнішньої торгівлі (рис. 2).

Гостро стоїть проблема низької продуктивності виробництва в аграрному секторі. На це впливає загальна технологічна та технічна відсталість, відсутність фінансування науково-дослідних робіт у галузі та впровадження їх результатів у сферу виробництва. Крім того, сьогодні експорт аграрного сектору носить переважно сировинний характер. Зокрема, на зерно припадає 40,2 % загального експорту АПК, на насіння олійних культур – 24,9 %, на жири та олії – 16,6 %, на відходи харчової промисловості – 10,6 %. Така сировинна орієнтованість призводить до неефективного використання ресурсу країни, а в кінцевому результаті є

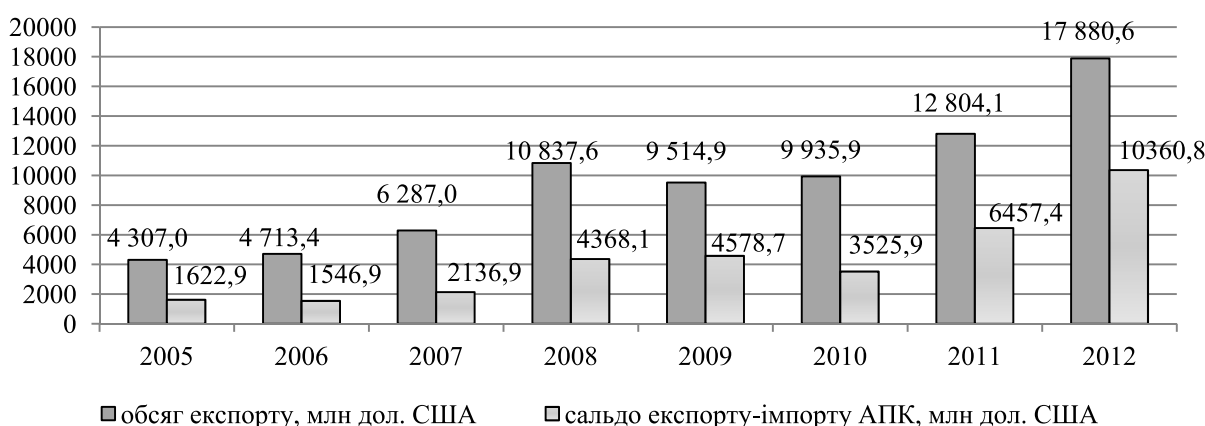

Рис. 2. Обсяг експорту продукції аграрного сектору України
Джерело: розраховано автором на основі [8]

За останні десять років частка України у світовому експорті зернових, насіння соняшнику та соняшникової олії суттєво зросла. У структурі українського експорту переважає продукція рослинництва, найбільша частка якої припадає на зернові та соняшникову олію.

Однак потенційні можливості України щодо експорту сільськогосподарської продукції набагато більші. Недостатня інтегрованість у світовий аграрний ринок не дає повною мірою скористатися перевагами наявних ресурсів. Про це свідчить низька питома вага експорту у вартості валової продукції сільського господарства, яка становить 12 %, тоді як, наприклад, у Польщі й Угорщині цей показник становить 25 %, а в Німеччині – понад 50 % [8]. Однак слід зауважити, що формальне членство України в СОТ та наближення до зони вільної торгівлі з ЄС не є визначальними факторами в експансії української сільськогосподарської продукції на світовий ринок. Першочерговим завданням повинно стати наповнення внутрішнього ринку якісною, конкурентоспроможною продукцією, а також гармонізація вітчизняних виробничих стандартів зі світовими.

причиною недоотримання потенційного приросту ВВП, який формується переважно за рахунок продукту з високим ступенем обробітку.

Висновки. Фактори, які призвели до виникнення кризи 2008 р., і сьогодні впливають на постійне підвищення цін на продукти харчування. Світові організації системи ООН говорять про необхідність збільшення виробництва продуктів харчування у зв'язку із постійним збільшенням населення світу та розвитком біопаливних технологій. З огляду на це, значний потенціал України в сільськогосподарській галузі, наявність переробних підприємств і транспортної інфраструктури можуть створити основу міжнародної спеціалізації нашої держави та підвищити її конкурентоспроможність на світовому ринку. Для цього в політиці державної підтримки та регулювання сільського господарства мають відбутися трансформаційні зміни в напрямку створення умов для розвитку експортоорієнтованого аграрного виробництва на принципах високо-технологічності, а також відповідності якості продукції світовим стандартам, що й стане предметом подальших досліджень.

Список літератури

1. Индекс продовольственных цен ФАО – 6-2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fao.org/worldfoodsituation/wfs-home/ru>.
2. Crisis on the Poor: What Is the Evidence? London, UK : Overseas Development Institute. Accessed July 5, 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.odi.org.uk/resources/download/5187.pdf>.
3. FAO Statistical Yearbooks – World food and agriculture [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fao.org/docrep/018/i3107e/i3107e01.pdf>.
4. FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations). 2008a. Food Outlook: Global Market Analysis. Rome, Italy: FAO [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fao.org/docrep/010/ai466e/ai466e00.htm>.
5. Farouk S. The 2008 Food and Financial Crises and the South: Causes and Impacts / S. Farouk, L. Cliche // Kasarinlan: Philippine Journal of Third World Studies. – 2011. – Vol. 26 (1–2). – P. 22–48.
6. UNCTAD (United Nations Conference on Trade and Development). 2008c. Trade and Development Report: Commodity Prices, Capital Flows and the Financing of Investment. Geneva, Switzerland: UNCTAD.
7. Vivas E. 2009. Food Crisis: Causes, Consequences and Alternatives. International Viewpoint, October [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.internationalviewpoint.org/spip.php?article1774>.
8. Експорт та імпорт продукції аграрного сектору України: стан та тенденції / [С. М. Кваша, В. І. Власов, Н. В. Кривенко та ін.]; за ред. С. М. Кваши. – К. : ННЦ ІАЕ, 2013. – 80 с.

N. Karasyova

WORLD FOOD CRISIS AND PROSPECTS OF UKRAINE'S AGRICULTURE

The article deals with the main tendencies of food prices in the world. The influence of long-term structural factors is examined. Prospects of development of agrarian export are considered taking into consideration global food security problem.

Keywords: food inflation, accretion of demand, agrarian export.

Матеріал надійшов 05.02.2014

УДК 368.025.6

Кричильська Н. В.

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ТА ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Страховий ринок України не використовує увесь свій потенціал як інструмент економічного регулювання, розподілу і перерозподілу фінансових ризиків та коштів, тому актуальним питанням лишається створення цілісної та поетапної програми реформування страхового ринку України із врахуванням усіх специфічних та історичних особливостей країни. У статті проаналізовано основні показники діяльності страхових компаній протягом 1992-2013 рр., виокремлено основні тенденції та пропозиції щодо перспектив розвитку страхового ринку України.

Ключові слова: страховий ринок України, класифікація страхування, показники діяльності страхових компаній.

Страховий ринок є важливим функціональним елементом фінансової системи України. Формування ринкових відносин та глибинна інтеграція у

європростір апріорно обумовлює необхідність подальшого розвитку національного страхового ринку. Фінансова криза 2008 р. виявила структурні